

BETLIARSKE NOVINY

Betlerskie noviny

24

NEPREDAJNÉ

Ročník XIV.

Marec 2015

Z obsahu:

VÝMENA „STRÁŽÍ“	str. 2	PÄŤDESIATNICI V KAŠTIELI	str. 9
SPRAVODAJSTVO			
ZO ZASADNUTÍ OcZ	str. 2 - 3	BETLIARSKI DÔCHODCOVIA	
VYSTÚPENIE NOVOZVOLENÉHO STAROSTU	str. 4	SA NENUDIA	str. 10 - 11
MONOGRAFIA		ROK ĽUDOVÍTA ŠTÚRA	str. 11
OBCE BETLIAR	str. 4	ČO BOLO A ČO EŠTE JE	
70. VÝROČIE SNP	str. 5	V OKOLÍ OBCE BETLIAR	str. 12 - 13
SPOMIENKA NA 70. VÝROČIE OSLOBODENIA OBCE	str. 6	NEHCENÁ A ŤAŽKÁ	
POMÔŽTE NÁM!	str. 7	TÉMA KU KÁVE	str. 13
ČESTNÉ OBČIANSTVO	str. 6	19. ROČNÍK JAZDY SV. HUBERTA	
ČÍM ŽILA OBEC		V BETLIARI	str. 14
V II. POLROKU 2014	str. 7	CESTA DO GALILEY	str. 15
NOVÁ NÁDEJ		PÔSTNE OBDOBIE	str. 16
PRE MÚZEUM	str. 7 - 8	POHREBNÉ PODPORNÉ	
ARS ANTIQUA EUROPAE		ZDRUŽENIE	str. 16 - 18
IN VIA GOTHICA	str. 8	ŠACHOVÝ TURNAJ	str. 17
		FUTBALOVÉ OKIENKO	str. 17
		SPOLOČENSKÁ RUBRIKA	str. 18

POZÝVAME VÁS:

- 7. 5. 2015 o 17,00 hod. - 70. výročie oslobodenia našej vlasti - spomienková slávnosť na miestnom cintoríne,
- 10. 5. 2015 o 15,00 hod. - Deň matiek - miestna oslava sviatku matiek v kultúrnom dome,
- 23. 5. 2015 - Obecný výstup na Volovec, 20. ročník memoriálu Daniela Fabínyho,
- 23. 5. 2015 o 19,00 hod. - stavenie „Mája“ na námestí pred budovou OcÚ podľa tunajších zvykov na Rusadlie,
- vystúpenie folklórneho súboru,
- 30. 5. 2015 - Medzinárodný deň detí v športovom areáli na miestnom ihrisku,
- 29. 6. 2015 - Rozlúčka so školou v kultúrnom dome

VÝMENA „STRÁŽÍ“

Minúty, hodiny, dni a roky. Stále v rovnakom tempe, neúprosne a neomylnne ich prideliť z našej náručie čas nám všetkým. Niekedy nám do cesty stavia prekážky, trápenia, bolesti, rôzne problémy, ale čas má v zásobe aj dni výnimočné, plné slnka, krásnych zážitkov a šťastia. Deň 10. november 2014 bol výnimočný, slávnostný. Konalo sa totiž posledné zasadnutie obecného zastupiteľstva vo volebnom období rokov 2010 – 2014 a pán Július Farkašovský odchádzal zo svojho úradu.

Do funkcie starostu obce Betliar nastúpil dňa 1. 10. 1999 a tento úrad zastával celých 15 rokov. Bola to cesta plná úskalí, prekážok, veľkej zodpovednosti, hľadania kompromisov, ale veríme, že i radostných stretnutí, úspechov a naplnenia cieľov. V mene všetkých obyvateľov obce Betliar i touto cestou mu za pätnásťročné úsilie ďakujeme a želáme v ďalšom živote veľa zdravia a šťastia.

Mgr. Erika Jergová

Spravodajstvo zo zasadnutí Obecného zastupiteľstva v Betliari

Ustanovujúce zasadnutie Obecného zastupiteľstva dňa 10. decembra 2014

OcZ vzalo na vedomie výsledky volieb do orgánov samosprávy obce a vystúpenie novozvoleného starostu. Konštatovalo, že novozvolený starosta obce Ing. Ľubomír Zatroch zložil zákonom predpísaný sľub starostu obce a novozvolení poslanci obecného zastupiteľstva: Jozef Ďurán, Július Farkašovský, Marta Gubeková, Dušan Ivanko, Mgr. Erika Jergová, Michal Teraj ml. a Bc. Jarmila Žúdelíková zložili zákonom predpísaný sľub poslancu obecného zastupiteľstva.

OcZ poverilo poslanca OcZ Júliusa Farkašovského zvolávaním a vedením zasadnutí obecného zastupiteľstva v prípadoch podľa § 12 ods. 2 prvá veta, ods. 3 tretia veta, ods. 5 tretia veta a ods. 6 tretia veta zákona č. 369/1990 Z. z. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.

OcZ zriadilo obecnú radu a za členov obecnej rady zvolilo poslancov: Július Farkašovský, Mgr. Erika Jergová a Bc. Jarmila Žúdelíková.

OcZ zriadilo komisie a zvolilo predsedov komisií:

- Komisia ochrany verejného poriadku a životného prostredia: Július Farkašovský,
- Komisia finančná, správy obecného majetku, výstavby a rozvoja obce: Jozef Ďurán,
- Komisia športu a telovýchovy: Dušan Ivanko,
- Komisia kultúry, vzdelávania a mládeže: Mgr. Erika Jergová,
- Komisia sociálna, zdravotná a bytová: Bc. Jarmila Žúdelíková.

OcZ určilo v súlade so zákonom NR SR č. 253/1994 Z. z. o právnom postavení a platových pomeroch starostov obcí v znení neskorších predpisov v rozsahu určenom doterajším obecným zastupiteľstvom najneskôr 90 dní pred voľbami mesačný plat starostu Ing. Ľubomíra Zatrocha vo výške 1.360,- EUR.

2. zasadnutie Obecného zastupiteľstva dňa 26. februára 2015

OcZ vzalo na vedomie informáciu riaditeľa SNM Múzea v Betliari Mgr. Júliusa Barczyho o navrhovaných aktivitách a podujatiach múzea v roku 2015.

OcZ schválilo plán zasadnutí OcZ a obecnej rady v Betliari na rok 2015 a Program obce na rok 2015. Program obce vychádza z potrieb a možností, upevňuje tradície obce, umocňuje významné dni a udalosti, ktoré zohrávajú významnú úlohu v živote obyvateľov obce. Obsah a úlohy Programu v časti 1. sú kryté finančnými prostriedkami z rozpočtu obce. Z navrhnutých akcií zameraných na zveľaďovanie a rozvoj obce v časti 2. Programu odporúča ako prioritné nasledovné akcie: príprava na zriadenie zberného dvora odpadov, oprava poškodených miestnych komunikácií a výmena strešnej krytiny na budove obecného úradu.

OcZ zvolilo členov komisií OcZ nasledovne:

Komisia ochrany verejného poriadku a životného prostredia

Predseda: Július Farkašovský

Členovia: Pavol Kušnier, Branislav Lux

Komisia finančná, správy obecného majetku, výstavby a rozvoja obce

Predseda: Jozef Ďurán

Členovia: Bc. Ivan Tököly, PhDr. Beáta Šlosárová, Miroslav Potmák

Komisia športu a telovýchovy

Predseda: Dušan Ivanko

Členovia: Michal Teraj, Ladislav Kováč, Ľubomír Árvay ml.

Komisia kultúry, vzdelávania a mládeže

Predseda: Mgr. Erika Jergová

Členovia: Ing. Helena Elexová, Lenka Plačková

Komisia sociálna, zdravotná a bytová

Predseda: Bc. Jarmila Žúdelíková

Členovia: Bc. Andrea Podolinská, Ľubica Zatrochová

Zástupca OcZ do školských rád ZŠ a MŠ: Marta Gubeková.

pokračovanie na 3. str.

Spravodajstvo zo zasadnutí Obecného zastupiteľstva v Betliari

dokončenie z 2. str.

OcZ vzalo na vedomie podanú Správu o výbere miestnych daní a poplatkov za rok 2014 s tým, že je potrebné ďalej pokračovať vo vymáhaní pohľadávok obojstranne prijateľnou formou

OcZ súhlasilo s vyhlásením prenájmu verejných priestranstiev obce formou verejnej súťaže na účely výberu poplatku (parkovného) za užívanie verejných priestranstiev v období od 1. 4. 2015 do 31. 10. 2015.

OcZ vzalo na vedomie informáciu starostu obce o poverení poslancov a člena obecnej rady Júliusa Farkašovského zastupovaním starostu obce podľa § 13b zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení.

OcZ prerokovalo petíciu občanov obce Betliar za okamžité zastavenie prepravy drevnej hmoty cez ulice Cintorínsku a Kaštieľnu s tým, že nakoľko požiadavka občanov nemá oporu v zákone, problém bude riešený reguláciou nákladnej dopravy a vyčíslením škôd na komunikáciách po skončení zimného obdobia, za účelom zdruzenia finančných prostriedkov na opravu komunikácií v roku 2015, kedy sa predpokladá aj s ukončením prepravy kalamitnej drevnej hmoty.

OcZ súhlasilo s postupom riešenia prijatia kontokorentného úveru určeného pre samosprávu za účelom preklenutia krátkodobej nepriaznivej finančnej situácie od VÚB Banky vo výške 20.000.- € na rok 2015.

OcZ schválilo za zástupcu obce v Oblastnej organizácii cestovného ruchu Slovenský raj starostu obce Ing. Ľubomíra Zatrocha.

OcZ vzalo na vedomie informáciu starostu obce o riešení požiadaviek

občanov obce zo stretnutia poslancov OcZ s členmi Jednoty dôchodcov Slovenska – MO Betliar na členskej schôdzi 9. 1. 2015, s tým, že ďalšia správa bude podaná na nasledujúcom zasadnutí OcZ.

OcZ dalo súhlas starostovi obce robiť v priebehu roka 2015 úpravu rozpočtu v nevyhnutných a odôvodniteľných prípadoch podľa vzniknutej situácie pri čerpaní jednotlivých položiek rozpočtu v rozsahu do výšky 25 % pridelených finančných prostriedkov na jednu nákladovú položku rozpočtu. O úprave rozpočtu bude starosta pravidelne informovať OcZ.

OcZ schválilo prihlásenie obce Betliar do Národného projektu – Dátové centrum obcí a miest (DCOM).

OcZ súhlasilo, aby Okresný úrad Rožňava, pozemkový a lesný odbor zabezpečil zo štátnych prostriedkov vypracovanie projektovej dokumentácie na rekonštrukciu a spevnenie poľných ciest a chodníkov v extraviláne obce Betliar, ktorých vlastníkom je obec Betliar, v súlade so schválenou dokumentáciou Projektu pozemkových úprav v Betliari, časť 2/b Plán spoločných a verejných zariadení a opatrení z roku 2012, a to pre sedem komunikácií – nespevnených prasných poľných ciest a chodníkov.

OcZ schvaľuje výšku členského príspevku do miestnej knižnice, a to nasledovne: dôchodcovia a deti do 15 rokov 1,00 €/rok, ostatní členovia 2,00 €/rok.

Vystúpenie novozvoleného starostu Ing. Ľubomíra Zatrocha na I. zasadnutí obecného zastupiteľstva 10. 12. 2014

Vážení poslanci, vážení spoluobčania, dámy a páni!

Na začiatku môjho funkčného obdobia chcem sa poďakovať všetkým svojim voličom a ubezpečiť ich, že budem dôsledne realizovať svoj volebný program. Poďakovanie patrí i mojim protikandidátom aj ich voličom, za účasť vo voľbách.

Dovoľte mi, aby som sa z tohto miesta poďakoval odchádzajúcemu starostovi, pánovi Júliusovi Farkašovskému, ktorému chcem z úprimného srdca poďakovať za všetko, čo pre našu obec urobil - a bolo toho veľa.

Vážení poslanci.

Dovoľte mi v prvom rade, aby som Vám všetkým zablahoželel k zvoleniu za poslancov a vyslovil presvedčenie, že v nasledujúcich štyroch rokoch spoločne urobíme maximum, čo bude v našich silách, v prospech našich občanov i celej obce.

Pre Vás, znovuzvolených, ktorí sa opätovne vraciate k tejto funkcii, verím, že robíte tak s vedomím, že naši občania Vám vyjadrili svoju dôveru vo vaše schopnosti. Neexistuje vyššia pocta vo verejných službách, ako slúžiť svojim spoluobčanom cez inštitú

tút miestnej samosprávy a byť odmeneným za predchádzajúce služby opätovným zvolením.

Ľudia nás budú hodnotiť nie podľa reči, ale podľa skutkov. A tých bude potrebné vykonať veľmi veľa. Nielen pri budovaní obce v jej skrášľovaní, v medziľudských vzťahoch, ale i pri upevňovaní hrdosti na ňu, na organizačnú prácu, na vlastný prehľad, dôraz na vzdelávanie, kultúru, osvetovú prácu, na našu mládež. Nech je srdcovou záležitosťou nás všetkých s podporou a pomocou našich občanov. Želajme si navzájom zdravie, silu a vytrvalosť, spokojnosť v našich rodinách, ale hlavne u občanov, našich voličov.

Takmer pre všetkých z vás nie sú kompetencie poslanca ničím novým. Chcem vysloviť presvedčenie, že v nadchádzajúcom volebnom období nájdeme všetci spoločnú reč, že budeme vždy vychádzať z reálnych skutočností a podľa toho budeme prispôbovať aj rozpočet obce pre jednotlivé roky.

Chcem zároveň vysloviť myšlienku, že vy, poslanci, ste boli volení za rôzne politické strany,

ale mojím práním je, aby po dnešnom ustanovujúcom zasadnutí obecného zastupiteľstva sme splynuli v jednotný celok, s jednotným myslením, ako ďalej postupovať pri rozvoji a zveľaďovaní našej obce, pretože len spoločnými silami to zvládneme.

Vážení poslanci!

Na dnešnom ustanovujúcom zasadnutí obecného zastupiteľstva sme zatiaľ zložili sľub, že svoje sily a um odovzdáme v prospech našich občanov a našej obce. Čaká nás ešte konštituovanie ďalších orgánov našej samosprávy, zriadenie komisií a začlenenie Vás, poslancov, ale i ďalších občanov do týchto orgánov. Myslím si, že je tu namieste vysloviť želanie aby sa nám spoločne podarilo naplniť nielen moje myšlienky z predvolebného programu, ale aj myšlienky a námety vás, tu prítomných, i našich občanov.

Stali sme sa novými správcami našej obce. Naším poslaním bude v nasledujúcich štyroch rokoch pamätať na tých, ktorí nám to umožnili. Sú to naši partneri, občania našej obce.

Nech sa nám v práci darí!

MONOGRAFIA OBCE BETLIAR

*Vítaj, knižka, medzi nami, v kraji, kde zem dobrá je.
Nad kolískou z našich dlaní, každý ti dnes popraje,
by si múdrosť prinášala v slovách, ktoré dedíme,
ako staré matky vravia: víťaj v rodnej dedine.*

Dňa 6. decembra, v deň svätého Mikuláša, v deň, ktorý so sebou prináša radosť vo vzájomného obdarovávaní, bola v kultúrnom dome v Betliari slávnosť venovaná zrodu historicky prvej monografickej publikácie venovanej obci Betliar. V slávnostnej atmosfére, ktorú umocnilo vystúpenie spevokolu pri evanjelickom cirkevnom zbore pod vedením Mgr. L. Gdovinovej a pred zrakmi pozvaných hostí bola Monografia obce Betliar slávnostne uvedená do života pokropením vodou z Krivého potoka, nabratej na sútoku Červeného a Palušovho potoka. Akt uvítania uskutočnili zostavovateľ publikácie Ľudovít Ján Šomšák, dlhoročný kronikár Alexander Maduda a lektorka publikácie Edita Kušnierová. Vydaním Monografie sa Betliar zaradil medzi obce, ktoré majú zdokumentovanú celú svoju históriu v jednom ucelenom diele. Monografia predstavuje bohatú paletu historických udalostí od najstarších čias až po súčasnosť. Základným prameňom zachytených udalostí v Monografii bola obecná kronika, ale aj iné písomnosti získané z rôznych archívnych zápisov. Publikácia by neuzrela svetlo sveta bez húževnatej práce spoluautorov, ktorí spracovali údaje do jednotlivých kapitol. Autorský tím tvoril zostavovateľ JUDr. Ľudovít Ján Šomšák a prispievateľia Mgr. Monika Skalská-Tihányiová, PhD., Mgr. Sylvia Lörinčíková, PhD., Štefánia Kaňúrová, Mgr. Edita Kušnierová, Mgr. Ľudmila Farkašovská, Mgr. Erika Jergová, RNDr. Ondrej Rozložník, Ing. Peter Kúkelčík, Ing. Ján Kravárik a Ing. Erich Veselényi. V publikácii boli použité i zachované materiály miestnych rodákov Jána Schlosára, Jána Miklóška a Jána Kušnieru – Dolinu.

Vydanie publikácie finančne podporili Slovenské magnetizové závody, a. s. Jelšava, Hornonitrianske bane Prievidza, a.s., Urbárske a pasienkové pozemkové spoločenstvo Betliar, Július Farkašovský, Bet-

liar, Ing. Ľudovít Schlosár a RNDr. Jozefína Schlosárová, Bratislava, PhDr. Marta Šamová a Ing. Pavol Šamo Košice, Jarmila Šarkanová, r. Šomšáková, Točnica a poslanci Obecného zastupiteľstva Betliar vo volebnom období 2010 – 2014.

Monografia je plná spomienok, historických udalostí z rôznych období života obce. Je to pozoruhodné, takmer 400-stranové dielo s množstvom fotografií, ktoré si určite zaslúži čestné miesto v každej knižnici. A na záver slovo autora: „Monografia je poďakovaním všetkým tým neznámym a známym ženám a mužom žijúcim po oboch stranách Krivého potoka, pod ochranou Volovských vrchov, v tieni hory Turecká v doline Slanej.“ (Ľudovít Ján Šomšák)

Záujemcovia si monografiu môžu zakúpiť na Obecnom úrade v Betliari za cenu 15 Euro.

70. výročie SNP

Každoročne si v našej obci s úctou a pietou spomíname na tých, ktorí položili svoje životy na oltár slobody v Slovenskom národnom povstaní preto, aby nastávajúce generácie mohli žiť v mieri. Pri pamätníku padlých na miestnom cintoríne sme si 28. augusta 2014 pripomenuli významné 70. výročie Slovenského národného povstania, ktoré je výrazne zapísané v dejinách slovenského národa. Spomienkové oslavy SNP sa začali tichou spomienkou a pietnym aktom kladenia venca k pamätníku padlých hrdinov, ktorý sa stal symbolickým spoločným hrobom všetkých známych aj neznámych statočných hrdinov, ktorí položili svoje životy za našu slobodu.

So slávnostným príhovorom vystúpil člen Slovenského zväzu profitašistických bojovníkov v Betliari pán Alexander Maduda. Slávnosť spríjemnili svojím vystúpením i žiaci základnej školy. V závere pozval všetkých zúčastnených starosta obce pán Július Farkašovský na malé občerstvenie do kultúrneho domu, ako i na pokračovanie slávnosti pri vatre na Nižnom Záhumní vo večerných hodinách. SNP je morálnym odkazom dnešku. Chráňme mier pre seba i budúce generácie, aby sme už nikdy nemuseli do slovenských dejín zapisovať udalosti, ktoré majú prívlastok vojnové.

Spomienka na 70. výročie oslobodenia obce

Obec Betliar bola oslobodená 23. januára 1945. Nemecké vojsko, ktoré bolo v Betliari, odišlo z obce 22. januára 1945. Pri svojom odchode z obce vyhodilo do vzduchu veľký most na hlavnej ceste, ktorý slúžil dlhé roky a bol vymurovaný z kameňa. Do vzduchu vyhodili tiež menší most cez potok, pred katolíckym kostolom. Odišli nevedno kam, zastavili sa až niekde na Pohroní.

Noc po odchode Nemcov strávil občania v pivniciach. Kto mal vlastnú pivnicu, ukrýval sa v nej. Väčšina občanov však pod

svojím domom pivnicu nemala. Tí sa ukrývali vo veľkej pivnici pod budovou správy kaštieľa. V pivnici mal veľkostatok uložené zemiaky. Na týchto zemiakoch ľudia ležali a spali. Noc bola pokojná, nebojovalo sa. Preto sa všetci vrátili domov.

Ráno už boli v obci rumunskí vojaci. Tí keď videli, že most na hlavnej ceste je zničený, pomohli si tak, že do potoka navozili hrubé dreva z drevoskladu. Naukladali ich vedľa seba do potoka. Potok povyšše mosta bol pomerne plytký, rýchlo sa zaplnil

hrubými drevami. Po nich prešli na druhú stranu potoka nielen vozy, ale aj nákladné autá. Malá skupinka ľudí pomáhala rumunským vojakom. Nemci nechali v Polome jeden mínomet. Ten začal paľbu do priestoru pri zničenom moste. Pritom bol ťažko zranený náš občan Ján Oravec. Jeho ranená ruka mu ostala nehybnou až do konca jeho života. Paľba z mínometu poškodila aj niekoľko domov.

Hoci zima bola predtým bez snehu, napadlo ho do ďalšieho dňa tak veľa, že starosta obce

musel vyzvať všetkých mužov, aby prišli s lopatami odhadzovať sneh z cesty medzi Betliarom a Polomou. V tom čase (od 1. 10. 1944 - 10. 3. 1945) vykonával funkciu predsedu revolučnej rady národného výboru poštmajster Martin Kriak. (pozn. redakcie)

Z oslobodenia obce sa všetci občania úprimne tešili, lebo mohli opäť chodiť do Rožňavy, čo predtým za šesť rokov nebolo možné.

Alexander Maduda

POMÔŽTE NÁM!

Obecné zastupiteľstvo má záujem naďalej zaplňať biele miesta histórie našej obce a našich predkov. Jedným z tých miest je aj starý cintorín, kde sa pochovávalo od 18. storočia do 31. 12. 1930. Radi by sme zhromaždili dnes ešte dostupné mená z úcty k tam pochovaným a pre pamäť budúcich generácií. Uvítali by sme, keby ste nám zapožičali dobové fotografie vzťahujúce sa k starému cintorínu alebo osobám tam pochovaným. Po ich oskenovaní sa vrátia majiteľom. Na zadnú stranu fotografie uveďte, koho sa týka – meno a priezvisko, a komu sa má vrátiť. V predmetnej veci vás môžu osloviť aj osoby poverené obecným úradom, aby informácie zhromažďovali. Zoznam pochovaných bude uverejnený a verejne prístupný.

Príklad informácie o pochovaných (nejde o skutočné osoby): Mária Chudobová rod. Čižmárová, *nar. 15. 6. 1830, + zom. 12. 3. 1874 - Jozef Chudoba, *nar. 8. 1. 1824 - + zom. 10. 3. 1876 – bývali vo dvore, kde sa volalo do Oláha. Deti: Juraj, nar. 1. 7. 1852 - zom. 20. 6. 1853, Zuzana, nar. 3. 2. 1854 – zom. 2. 10. 1900, vydatá Krempašská, bývali vo dvore u Mrázky, deti Štefan Krempašský, nar. 5. 5. 1874, v roku 1894 odišiel do Ameriky, nevie sa, kedy umrel, Albert Krempašský, nar. 6. 3. 1876, zom. 3. 1. 1927. Informácie, ktoré zhromaždíte, môžu tvoriť základ pre spracovanie vášho rodinného rodokmeňa. Keď nebudete vedieť úplné dátumy narodenia a úmrtia, uvediete len rok alebo len mená. Ďakujeme za pochopenie.

Čestné občianstvo obce Betliar

Žije medzi nami veľa celkom obyčajných ľudí, ktorí síce nie sú známi po celom svete, ale predsa sú ich skutky neobyčajné. V piatok 6. decembra 2014 obec Betliar zažila milú slávnostnú udalosť. Nielenže bola uvedená do života Monografia obce, ale aj po prvýkrát v histórii obce bolo udelené čestné občianstvo rodákovi z Betliara JUDr. Ľudovítovi Jánovi Šomšákovi, v súčasnosti žijúcemu v Košiciach. Čestné občianstvo obce Betliar bolo pri príležitosti predstavenia Monografie obce udelené za šírenie dobrého mena a zviditeľňovanie obce a za odkrývanie kultúrneho a historického dedičstva obce. Keď starosta obce s insígniou svojej funkcie na hrudi odovzdával nášmu rodákovi dekrét Čestného občana obce Betliar, na tvári pána Šomšáka bolo vidno dojatie. „Ani na jeden deň vo svojom živote som neprestal byť Betliarčanom“ boli prvé slová oceneného po prevzatí dekrétu z rúk starostu obce J. Farkašovského. V závere milej slávnosti venoval hudobný pozdrav ocenenému i všetkým prítomným spevák populárnych piesní Peter Stašák.

Milý čitateľa,

kniha Betliar - monografia, je už niekoľko mesiacov medzi vami. Okrem hodnotných informácií a zaujímavostí je v nej niekoľko nechcených chybičiek za ktoré sa ospravedlňujem. Podpísal sa pod nich časový stres, ktorý bol až príliš reálny. Druhé vydanie (som optimista) bude bez týchto prehreškov. Ďakujem.

Ľudovít Ján Šomšák,
zostavovateľ

Čím žila obec v II. polroku 2014

Nedá sa povedať, žeby v niektorom období roka nastal v živote našej obce taký útlm, ktorý by vyvolal otázku „Prečo?“

Slovíčko „útlm“ u nás nepoznáme, pretože dianie v obci je často obohatené bežnými udalosťami, ale i výnimočnými prípadmi. Nebol problém prežiť obdobie od začiatku júla do konca roka s akciami, ktoré prekvapili, poučili nás, zdali sa nám už aj zaužívané, ale vždy sme ich prijali, lebo sa udiali medzi nami, v našom betliarskom spoločenstve. Niekoľkými slovami si ich pripomenieme, aby sme si boli istí, že neboli zbytočné.

11. júla 2014 – do života bola uvedená séria prednášok pod názvom „Piatkové popoludnia u Andrassyovcov“, ktoré pripravili pracovníci Múzea Betliar až do začiatku októbra. Prvá prednáška pod názvom „Rakúsko-uhorská aristokracia – Mýty a skutočnosť“ odznela v podaní lektora PhDr. Daniela Hupka z Múzea Červený Kameň.

18. júla 2014 – slávnostné otvorenie výstavy „Zlato, rubíny, diamanty...“ v predsieni kaštieľa. Druhá prednáška „Gróf Emanuel Andrassy – zberateľ, mecén, umelec“ v podaní Mgr. Júliusa Barczyho.

23. júla 2014 sa uskutočnil III. ročník COUNTRY kotlíka za účasti viacerých družstiev súťažiacich vo varení guláša. Organizátori pripravili aj bohaté kultúrno-spoločenské a športové vyžitie. Objavili sa stánky s produktmi farmárov a podnikateľov. Nesmieme zabudnúť, že gulášovú súťaž vyhralo družstvo dievčat z Betliara.

26. júla 2014 – Andrassyovský piknik spojený s odhalením sôch pri vstupnej bráne do parku. Milá slávnosť, ktorú neoficiálne príhovorom obohatil zastupujúci generálny riaditeľ SNM PhDr.

PaedDr. Viktor Jasaň, prihovorel sa starosta obce i Mgr. Július Barczy, zastupujúci riaditeľ Múzea Betliar. Do programu prispela aj Spevácka skupina evanjelickej cirkvi z našej obce.

1. augusta 2014 – ďalšia zo série prednášok pod názvom „Zdravie je boží dar – nezneužívajte ho, ale využívajte“. Lektorka PhDr. Tünde Lengyelová priblížila šľachtické ženy ako pacientky a liečiteľky a ich medicínske znalosti.

9. augusta 2014 – Oslavy 130. výročia vzniku Dobrovoľného hasičského zboru v Betliari za účasti mnohých tunajších pamätníkov, hostí zo susedných obcí a predstaviteľov okresu.

15. augusta 2014 – Slávnostné otvorenie staronovej expozície exotických trofejí, orientálnych zbraní a egyptológie na reštaulovanom prízemí kaštieľa. Znovu sme objavili exponáty, ktoré tu už boli, ale i veci nové. Účasť bola veľmi pekná, hlavne z Rožňavy a okolia.

22. augusta 2014 – Pútavá prednáška Mgr. Silvie Lörincíkovej pod názvom „Gróf Juraj Andrassy – príbeh reťazového mosta“. Zaujímavé rozprávanie o tom, ako Andrassyovci podnikali, na čom im záležalo a čo ponechali budúcim generáciám.

28. augusta 2014 – Pripomenuli sme si 70. výročie SNP účasťou na pietnom akte pri pomníku padlých na cintoríne, kde po krátkom vystúpení žiakov ZŠ a príhovore Alexandra Madudu bol položený veniec. Večer bola zapálená tradičná vatra – na novom stanovišti – za domom mladých Gubekovcov. Chlieb s masťou a cibulou mal úspech ako vždy, zapíjal sa pohárom vína.

30. augusta 2014 – Ing. Michal Tokovský v prednáške „História záznamu zvuku“ predstavil svoju súkromnú zbierku historických gramofónov a fonografov, boli predvedené aj hudobné ukážky.

5. septembra 2014 – Mgr. Katarína Takácsová z betliarskeho

27. septembra 2014 – Pozdravenie dvoch ročníkov päťdesiatročných rodákov a obyvateľov v priestoroch kaštieľa.

3. októbra 2014 – V podaní lektorky Krajského pamiatkového úradu Košice Mgr. Timey Máteovej bol účastníkom priblížený betliarsky rod Andrassyovcov ako vášnivý poľovnícky rod. Prednáška bola doplnená premietaním fotografií z týchto aktivít. Veľká účasť, pútavé rozprávanie.

11. októbra 2014 – Za krásneho počasia a veľkej účasti návštevníkov sa uskutočnil XIX. ročník Hubertovej jazydy.

21. októbra a 23. októbra 2014 – Mesiac úcty k starším, okresné podujatie v našom KD, o dva dni potom oslavy Mesiaca úcty k starším pre dôchodcov našej obce.

November 2014 – stretnutia občanov s kandidátmi na post starostu obce a funkcie poslancov OZ v obci. Predstavili sa traja kandidáti na post starostu – PhDr. Beáta Šlosárová, Marián Feješ a Ing. Ľubomír Zatroch. Prítomných oboznámili so svojimi volebnými programami.

15. novembra 2014 – Voľby do zastupiteľských orgánov.

5. a 17. decembra 2014 – aktivity členov MO Jednoty dôchodcov na Slovensku.

6. decembra 2014 – Slávnostná prezentácia knihy Monografia Betliara, v Múzeu stretnutie detí s Mikulášom.

31. decembra 2014 – Stretnutie občanov pred obecným úradom, rozlúčka so starým rokom a uvítanie nového roka 2015.

Štefánia Kaňúrová

NOVÁ NÁDEJ PRE MÚZEUM

Zvest' o zmenách v Múzeu Betliar rezonovala v obci už od začiatku roka 2014. Hovorilo sa kde-čo, informácie bez autora, ale v závere roka sa predsa len ľady pohli. Po odchode Mgr. Evy Lázarovej z postu riaditeľky múzea v júni 2014 sa dočasného vedenia ujal Mgr. Július Barczy, zástupca gen. riaditeľa SNM Bratislava pre úsek hradov, zámkov a kaštieľov.

V priestoroch SNM v Bratislave sa 18. novembra 2014 uskutočnilo výberové konanie na obsadenie miesta riaditeľa SNM – Múzeum Betliar. Mgr. Július Barczy bol úspešný a stal sa novým riaditeľom nášho kaštieľa a hradu Krásna Hôrka.

V prospech návštevníkov múzea, okolitého parku i hradu sa pod novým vedením už stihlo urobiť veľa. Zmeny vidíme najlepšie my, ktorí toto prostredie poznáme a veľmi nás mrzelo, že sa niektoré veci zanebdávali.

Dnes už hľadáme do budúcnosti s očakávaním zmien, ktoré znova posunú historickú pamiatku v našej obci do popredia a stane sa opäť vyhľadávaným miestom pre turistov.

Múzeum Betliar má vypracovaný **Program podujatí na rok 2015**.

Už 14. marca v rámci „Vítania jari“ sa v areáli okolo kaštieľa uskutočnila akcia so stánkami s občerstvením, ukázkou jarného upratovania na panstve a tombolou, v ktorej sa budú losovať vstupenky.

V apríli, na Veľkú noc, sa pripravuje pre miestnych škôľkarov zdobenie kríkov stužkami, hľadanie prevrpení v parku. Kaštieľ bude otvorený počas celých sviatkov. V druhej polovici apríla sa uskutoční casting na výber **dvojníčky kráľovnej Alžbety**.

1. mája sa po reštaurovaní vráti na svoj piedestál uprostred fontány socha Psyché a vo fontáne sa opäť spustí voda. Okolo kaštieľa budú umiestnené exotické rastliny z botanickej záhrady, otvorí sa nový bufet, pokladňa a museumshop.

8. mája Popoludnie u Andrassyovcov vyplní prednáška „Domy bez plánov – hrady a kaštiele po 2. svetovej vojne“.

Tradičná „Noc múzeí“ bude 16. mája. V rotunde bude inštalovaná výstava súčasného umelca p. Vargu. Zo zákulisia prípravy výstavy o Sissi bude uskutočnená komentovaná prehliadka. Večer bude prehliadka kaštieľa s baterkami a s hudobnými ukázkami. V popoludňajších hodinách sa budú môcť deti vyšantiť v tvorivých dielňach.

Bohatý bude program aj v mesiaci jún.

1. júna bude otvorená výstava „Jej veličenstvo kráľovná – kráľovná Alžbeta v našich dejinách a predstavách“ (deti budú mať vstup zdarma). O 15.00 hod. sa uskutoční prehliadka výstavy a tlačová konferencia zástupcov médií. O 17.00 hod. bude slávnostne otvorená výstava pre verejnosť. V rámci tejto udalosti vystúpi operná speváčka Adriana Kučerová. Kaštieľ bude sprístupnený do 19.00 hod.

5. júna sa záujemcovia môžu stretnúť s kurátorom výstavy a vypočuť si jeho odborný názor.

13. júna sa budú môcť návštevníci kaštieľa odfotografovať s dvojníčkou kráľovnej Alžbety a jej dvornými dámami v parku.

20. júna profesor PhDr. Roman Holec uskutoční prednášku „V službách cisára Františka Jozefa“. Prednáška bude spojená s predajom knihy.

27. júna sa uskutoční prehliadka s hudobnou vsuvkou (Valčíky pre kráľovnú).

3. júla sa uskutoční prednáška Mgr. Silvie Lörinčíkovej PhD. – „Sissi a Gyula Andrassy“.

11. júla sa v rámci tvorivých dielní poskytne možnosť talentovaným deťom vytvoriť voľnú kópiu portréту kráľovnej Alžbety.

25. júla – tvorivé dielne pre deti – tvorba šperkov kráľovnej Alžbety a večer o 19.00 hod. sa uskutoční operetný večer „Melódie pre cisára a poddaných“.

Pokračovanie bohatého Programu podujatí na rok 2015 uverejníme v ďalšom čísle Betliarskych novín.

ARS ANTIQUA EUROPAE IN VIA GOTHICA

Významným podujatím na vysokej kultúrnej a umeleckej úrovni, ktoré usporiadalo Gemerské osvetové stredisko v Rožňave, bol XIII. ročník medzinárodnej prehliadky historickej hudby európskych regiónov na Gotickej ceste, nazvaný ARS ANTIQUA EUROPAE IN VIA GOTHICA. Toto veľkolepé podujatie sa pod záštitou JUDr. Zdenka Trebulu, predsedu Košického samosprávneho kraja, konalo v dňoch 19. – 20. septembra 2014.

Hostiteľmi tohto podujatia boli SNM – Múzeum Betliar, obce Štítnik, Krásnohorské Podhradie, Ččejevce, Dedinky, Lipovník, Markušovce a Mesto Rožňava. Počas štyroch dní sa u týchto hostiteľov uskutočnili koncerty hlavne starej hudby, ale aj hudby novšieho pôvodu. Predstavili sa na nich umelci z Maďarska, Srbska, Čiech, Poľska, Slovenska, ale aj domáce talenty z Rožňavy. Úvodným podujatím tejto významnej udalosti bola prednáška Márie Bujnovskej, reštaurátor-

ky, pod názvom „Reštaurovanie a ladenie historických klavírov“. V rámci nej vystúpil v knižnici betliarskeho kaštieľa 19. septembra 2014 s klavírnym koncertom Miklós Nyéky. Jeho účasť potešila návštevníkov a účastníkov série prednášok, ktoré pripravilo Múzeum Betliar. V ten istý deň sa uskutočnilo slávnostné otvorenie festivalu v evanjelickom kostole v Štítniku.

V dňoch 20. – 21. septembra sa uskutočnili vystúpenia umelcov v Andrassyho obrazárni v Krásnohorskom Podhradí, v Katedrále Nanebovzatia Panny Márie v Rožňave, v Kostole Nanebovzatia Panny Márie na Dedinkách, v Gotickom kostole sv. Jána Krstiteľa v Lipovníku, v Evanjelickom kostole Svätej Trojice v Dobšinej, v Ranogotickom kostole v Ččejevciach a v Markušovciach.

Slávnostné ukončenie tohto podujatia sa tradične uskutočnilo dňa 24. septembra 2014 v našom kaštieľi. Už hodinu pred ohlase-

nou slávnosťou sa ku kaštieľu uberali tí, ktorí si takéto udalosti nenechajú ujsť a tí, ktorí si ho chceli vychutnať posediačky. Kým udrela 18. hodina, zaplnené bolo všetko, priestor medzi stoličkami, vstupné schody i schodište na poschodie. Medzi prítomnými sme zbadali Mgr. Helenu Novotnú, riaditeľku GOS v Rožňave, hostí z Košíc a hostiteľských miest. Prítomných privítali „pán gróf a pani grófka“ v historických kostýmoch a vtipnými vstupmi prítomných uviedli do pohody tónov hudby a spevu. V rámci záverečného koncertu sa poslucháčom predstavil v pásme LA SCENA BAROCCA komorný súbor VICTORIA ENSEMBLE z Čiech. Je to zoskupenie muzikantov – dvoch mužov a štyroch žien. Ich sólistkou v Betliari bola mladá, sympatická sopranistka Viktorie Dědečková. Súčasťou ich programu je baroková hudba hraná na dobových nástrojoch a ich kópiách. LA SCENA BAROCCA bola plná

neskorej barokovej hudby a virtuózných árií v podaní speváčky. Druhým vystupujúcim súborom pod názvom „Mladí a nepoznaní“ boli talenty z nášho okolia – Mužské vokálne kvarteto 4G z Rožňavy. Zaujali a potešili sa úprimnému potlesku.

Záverom znel kaštieľom dlhotrvajúci potlesk, obidva súbory vydali zo seba to najlepšie. Potom nastali poďakovania a gratulácie od „duše“ tohto kultúrneho zážitku Mgr. Heleny Novotnej. Oceňovala všetkých hudobníkov, spevákov, ako i „pána grófa a pani grófkú“. Príjemná atmosféra pohladila každého, kto sa tejto akcie zúčastnil.

Poďakovanie od účastníkov patrí predovšetkým p. Mgr. Heleny Novotnej a kolektívu GOS v Rožňave, ich nadriadeným orgánom z Košíc, p. Mgr. Júlioso- vi Barczimu a každému, kto sa akýmkoľvek spôsobom pricinil o úspech tohto podujatia.

Š. K.

Päťdesiatnici v kaštieli

Stretnutie spolužiakov a rovesníkov v historických priestoroch kaštieľa určite patrí k nezabudnuteľným zážitkom. Túto tradíciu zaviedol a dodržiaval starosta obce, p. Július Farkašovský. A tak sme sa aj my, narodení v roku 1963 a 1964 stretli 27. 9. 2014 a zažili tak slávnostnú udalosť popri bežnom živote, ktorá sa svojou dôstojnosťou blížila sobášnemu aktu.

Z 52 pozvaných nás prišlo 19. Bolo to úprimné a spontánne stretnutie. Spomínalo sa na všetko, pretože päťdesiatka je už metou, pri ktorej sa patrí spomaliť a bilancovať. - Ako v rozprávke O troch grošoch. Každý vie, ako žije, čo si požičal a čo vracia. Vyštudovali sme, založili si rodiny, snažíme sa ich zabezpečiť, niektorí sa už tešia z vnúčat a niektorí sme ešte stále deťmi, vďaka svojim žijúcim rodičom.

Týmto stretnutím sme si my, domáci, pripomínali svoje detstvo, ktoré bolo iné aké majú naše deti.

Po spoločných hrách v dedine sme sa rozchádzali za súmraku. I napriek povinnostiam v škole, kde sme ako starší chodili i popoludní. Absolvovali sme školskú družinu, prácu v pionierskej organizácii – súťaže, zberové aktivity, divadlo ... a až potom voľno. Naša Alma Mater uchováva všetky zápisy vo svojej kronike a pamätnej knihe. Dnes sa deti nudia, ale my sme to nepoznali. Vyhrali sme televízor, ktorý sme si neužili, lebo televízia vysiela v skrátanom režime, nie ako dnes. Po skončení základnej školy sa niektorí rozutekali do sveta, ale väčšina sa opäť vrátila domov a usadila natrvalo. Do kolektívu jubilantov boli pozvaní všetci s trvalým pobytom. Väčšina tu žije roky, preto sa poznáme, veď sú to manželky našich „chlapcov“ a navyše štafetu spolužiakov prevzali naše deti, takže sme sa videli na rodičovských zasadnutiach. Zvláštnosťou je, ak spolužiaci spolu absolvujú školské časy od

materskej až po strednú školu. Podarilo sa to našej „betliarskej trojke“ ako nás na gymnáziu volali. Ružena, Miroslav a ja sme zvládli celkom slušný školský maratón.

Prevažná časť Betliarčanov sú patrioti, pretože len málokde náš kaštieľ nepoznali a najčastejšia odpoveď bola, že tam boli ako žiaci na školskom výlete. Osobne si myslím, že Gemer je perlou Slovenska, pretože tu máme čo ukázať - vďaka dielu prírody i našich predkov.

Rozchádzali sme sa naplnení pocitom radosti a spolupatričnosti, lebo takéto stretnutia nie sú každodenné, nezáleží na postavení či titule, ani na tom, kto ako vyzerá, či na koľko sa cíti, ale na snahe nájsť s tým druhým spoločnú reč. Uvedomili sme si, že sme zrelí ako dobré víno a hlavne vieme, kam patríme a že tu, v Betliari, sme doma! V poslednom období sa do našej obce prisťahovalo dosť ľudí, ktorých

niekedy identifikujeme len podľa auta, ale rešpektujeme ich.

Žiaľ, boli aj smutné spomínania, lebo už v našich radoch a školských laviciach chýbajú spolužiaci, ktorí už na stretnutia nemôžu prísť. Ale my sme na nich nezabudli.

Zvlášť na Mariana si osobne spomínam ja. Jeho dátum narodenia si pripomínam pri odovzdávaní polročných vysvedčení, dátum umrtia pri vysvedčeniach na konci školského roku.

Ďakujeme organizátorovi za toto spoločenské stretnutie pri príležitosti nášho životného jubilea, akým päťdesiatka bezpochyby je, nech to každý prijme po svojom.

Verím, že sa podaria aj iné neformálne stretnutia na podujatiach, ktoré ponúkne život v našej obci.

P. S. Aj naďalej si bude škola starostlivo uchovávať spomienky na nás.

E. Farkašovská